Yi

L'idioma Nuosu (Nosu), també coneguda com a **Yi del nord**, **Liangshan Yi**, i **Sichuan Yi** és una **llengua yi**, sent aquesta considerada com la llengua de prestigi parlada pels Yi; aquesta llengua ha estat imposada pel govern Xinès com lingua franca d'aquest poble (en Mandarín: *Yí iǔ*, 彝語/彝语) i, com a tal, és l'única que s'ensenya a l'escola, tant de forma oral com en la seva forma escrita. És parlat per més de 2 milions de persones i aquesta xifra sembla anar en augment; 60% solament parla aquest idioma. Nuosu és el nom natiu Nuosu/Yi amb el qual ells mateixos ho nomenen i aquest no és usat en mandarí; encara que aquest pot ser traduït com (*nuòsū iǔ* 诺苏语/諾蘇語), els caràcters Xinesos per *nuòsū* no tenen equivalent.[1]

Yi	
'ꆈꌠ / *Nuosu* '	
Tipus	llengua
Parlants	
6 milions	
Parlat a	Xina
Classificació lingüística	
llengua humana llengües sinoaustronèsiques llengües sinotibetanes llengües birmo-qiànguiques llengües lolo-búrmiques llengües yi	
Codis	
ISO 639-1	ii
ISO 639-2	iii
ISO 639-3	iii
SIL	III

Contingut

Sistema d'escriptura

El **yi clàssic** és un sistema logográico sil·làbic de 8000 a 10 000 glifos. Encara que similar a la xinesa en funció, els glifos són independents en la forma, amb pocs indicis d'una relació directa.

L'escriptura **yi moderna** (ꆈꌠꁱꂷ *nuosu bburma* [nɔ̄sū bʙ̩̄mā] «escriptura nuosu») és un sil·labari estandarditzat derivat de l'escriptura clàssica el 1974 pel govern xinès local. Va esdevenir l'escriptura oficial dels idiomes yi el 1980. Hi ha 756 glifs bàsics basats en el dialecte de Liangshan, a més de 63 per a les síl·labes que només es troben en els préstecs xinesos.

En 1958, el govern xinès havia introduït un alfabet basat en el llatí per a l'ús en Yi, basat en l'escriptura romanizada de Gladstone Porteous de Sayingpan.[2] (Substituït posteriorment per l'escriptura Yi.)

Fonologia

Els equivalents escrits dels fonemes que figuren aquí són «pinyin yi». Per obtenir informació sobre l'escriptura real utilitzada consultar la secció anterior titulada «Sistema d'escriptura».

Un senyal en un parc públic en Xichang, Sichuan, Xina, mostrant text en yi modern, xinès i anglès.

Consonants

Labials	Alveolars	Retroflexes	Palatals	Velars	Glotals		
Nasals	sonores	m //m//	n //n//	ny //ɲ//	ng //ŋ//		
	sordes	hm //m̥//	hn //n̥//				
Oclusives	prenasalizades	nb //mb//	nd //nd//	mg //ŋg//			
	sonores	/b/b /b/	/d/d /d/	gg //g//			
	sordes	b //p//	d //t//	g //k//			
	aspirades	p //pʰ//	t //tʰ//	k //kʰ//			
Africades	prenasalizades	nz //ndz//	nr //ndʐ//	nj //ndʑ//			
	sonores	zz //dz//	rr //dʐ//	jj //dʑ//			
	sordes	z //ts//	zh //tʂ//	j //tɕ//			
	aspirades	c //tsʰ//	ch //tʂʰ//	q //tɕʰ//			
Fricatives	sordes	f //f//	s //s//	sh //ʂ//	x //ɕ//	h //x//	/h/x /h/
	sonores	v //v//	ss //z//	r //ʐ//	i //ʑ//	w //ɣ//	
Laterals	sonores	l //l//					
	sordes	hl //l̥//					

Vocals

Anteriors	Centrals	Posteriors	
Tancades	i //i//	i //z̩*//	o //u//
Semitancades	i //ə//	o //o//	
Semiobertes	ie //ɛ//	uo //ɔ//	
Obertes	a //a//		

Identificat amb la vocal del mandarí 四 *sì* «quatre»

Tons

- alt [˥] – escrit **-t**
- descendent mitjà [˦˧] o mitjà [˧] – escrit **-x**
- mitjà [˧] – no escrit
- descendent mitjà [˨˩] – escrit -p

Referències

1. Zhu Wenxu etc.
2. Yi language (http://www.worldlanguage.com/Languages/Yi.htm)

Bibliografia

- Chen Kang [陈康]. 2010. *A study of Yi dialects* [彝语方言研究]. Beijing: Xina Minzu University Press.

Lectura addicional

- Collective book, Ritual for Expelling Ghosts, A religious Classic of the Yi nationality in Liangshan Prefecture, Sichuan. The Taipei Ricci Institute (novembre 1998)
- Dt. Linying, Dennis Elton Walters, Susan Gary Walters (editors). *Nuosu Yi-Chinese-English Glossary. (http://www.yihanyingcihui.net)* Nationalities Publishing House (2008). ISBN 978-7-105-09050-1/H.638.